

Er det bra å sitte i et utvalg?

TEKST

Magne Raundalen

PUBLISERT 5. november 2010

PSY
KOL
OGI

Et utvalg er et redskap for de som skal skape politikk. Noe av hensikten er å sikre en bred sammensetning og ganske høy grad av enighet om forslagene, øker gjennomslagskraften i det politiske liv fordi det allerede er gjort mye som leder til flertallsvedtak. I litt over ett år, fra første møtet i august i fjor til siste møtet i år, har jeg «sittet» i Brenna-utvalget med mandat til å utrede et mer systematisk tilbud i norske barnehager. Den 1. oktober satt vi sammen for aller siste gang mens Kristin Halvorsen mottok NOU, Norges Offentlige Utredninger, 2010:8 som hadde fått tittelen «Med forskertrang og lekelyst». Hvis en journalist hadde dukket opp akkurat nå, mens jeg skriver dette dagen etter overleveringen, rettet mikrofonen mot meg og spurt «hva føler du nå», hadde jeg nok svart at det kjennes ganske bra.

«Jeg synes det er morsomt å tenke på at det kanskje er den første offentlige utredningen innenfor området pedagogikk hvor *hjernen* blir anerkjent som et viktig område for vekst og utvikling»

Det skumle og krevende ved å sitte i et offentlig utvalg er selvsagt at man må følge veikartet for den oppmerkede løypen, og det heter *mandatet*. Mandatet inneholder et overordnet perspektiv for oppgaven, og deretter en rekke temaområder og spørsmål som departementet ønsker at utvalget skal utrede og gi konkrete svar på. Du får deg forelagt mandatet når du blir bedt om å sitte i utvalget. På den måten er det en selvvalgt øvelse du går i gang med. Nest etter selve mandatet er det to forhold som er av største betydning, og det er sammensettingen av utvalget, inkludert oppnevning av leder, og etableringen av departementets eget sekretariat som skal gå utvalget til hånd og skrive ut det endelige produkt.

Utvalg og råd har gjennom tidene fått humoristene på banen, alt fra Harald Heide Steens uforglemmelige «Supperåd» til Arild Feldborgs offentlige utvalg som skulle utrede vask av laksetrappene. Brenna-utvalget blir overhodet ikke rammet av humoristene. Det fikk nemlig som mandat å utrede et systematisk pedagogisk tilbud av høy kvalitet til alle førskolebarn, uavhengig av funksjonsnivå og sosial bakgrunn «som

eit godt utgangspunkt for å klare seg i skulen og i samfunnet elles». Jeg vil også føye til at jeg har lært meg gjennom årene å lese ganske nøye Norges Offentlige Utredninger (NOU-ene) når det gjelder et saksområde jeg er interessert i å følge med på. Flere blant dem kan jeg ta fram både fem og ti år etterpå, og ofte slå fast at de styrende myndigheter har tatt de sentrale forslagene på stort alvor ved å iverksette dem. Nå er det også slik at disse utredningene sendes til en bred høring hos så mange relevante instanser og institusjoner som mulig. Gjennom tidene er alle barnerelevante utredninger for eksempel blitt sendt til Barneombudets kontor, og barneombudet har opparbeidet en tradisjon for grundige og kritiske høringsuttalelser. På denne bakgrunn var jeg ikke i tvil om at jeg skulle si ja til å bli én av 12 utvalgte, leder inkludert, som altså skulle «sitte sammen» et drøyt år.

Et departement skal gjennomføre politikk. Kunnskapsdepartementet «fikk» barnehagene fra Barne- og likestillingsdepartementet under den forrige Stoltenberg-regjeringen. Det innebar i alle fall et skifte i tenkningen i retning av å definere barnehagen som en del av *utdanningsløpet*, et populært begrep etter hvert. Kanskje på bekostning av omsorgsperspektivet? Jeg vil også understreke at barnehagen som politikk har vært i høysetet i de siste årene med det til følge at 96 prosent av alle barn som begynner på skolen, har vært innom barnehagen på veien til første klasse. Og som vi alle vet, vil det også komme til å gjelde et flertall av dagens ettåringer. Når det gjelder politikk for barn, er barnehagen dermed rykket opp til å bli en av de aller viktigste arenaer, noe som også avspeiler seg i statsbudsjettet med en årlig utgift på nærmere 30 milliarder.

Den sentrale oppgaven for et utvalg er å sikre at barnehagen blir et gode for alle barn som går der, her og nå med forskertrang og lekelyst som det heter i tittelen på vår rapport. Fra start ble det en viktig diskusjon om hvordan vi skulle ivareta et dobbeltperspektiv, nemlig at barn skal være glade og ha det bra her og nå, samtidig med at vi skulle se framover å gi dem en god fellesstart for framtidig tilpasning og innsats i skole og samfunn for øvrig. Det var en god følelse å bidra til dette med barnepsykologien i hånd, og jeg kan også si at jeg følte meg ikke ensom og alene i den sammenheng. En stor inspirasjon var også den unge forskeren som kunne slå fast at barnehagen var god økonomi fordi deltagelse henger sammen med gode plasseringer i det fremtidige utdanningsløpet og yrkeslivet. Med en forsterket innsats gjennom et systematisk pedagogisk tilbud kunne milliardene bli meget lønnsomme!

Jeg var ikke den eneste i utvalget med bakgrunn i psykologien, men for meg var det like viktig at de store områdene som jeg ikke dekket, var godt ivaretatt. Spesielt var det viktig at barnehageforskningen, kommunalpolitikken, utdanningspolitikken, fagforeningsperspektivet og barnehagehverdagen hadde gode representanter i utvalget. I lang tid framover vil jeg ha bruk for alt det jeg lærte, og de fleste diskusjonene i utvalget vil jeg huske med stor glede. Jeg er jo også troende i den forstand at jeg tror at arbeid for barns beste jevner ut mange humper i veien. Vi er jo på en måte i foreldreposisjon for framtiden der vi sitter, vi er ikke kommet for å posisjonere oss.

Hva vil vi? Egentlig var det flere, og jeg var blant dem, som gjerne kunne tenke seg at barnehagen ble obligatorisk, dermed kunne vi nå alle barn. Dersom den ble obligatorisk, måtte den også bli gratis. Det er jo et paradoks at resten av utdanningsløpet fram til universitetseksamen er gratis, mens foreldrene må trå til med en høy pris på det første og kanskje viktigste trinnet! For noen ble obligatorisk barnehage et for heftig inngrep i foreldrenes egenrådighet. For andre var det bemanningssituasjonen per i dag som ble avgjørende for å ønske seg det en gang i framtiden. Men vi kom et godt stykke på vei. Hovedforslaget til utvalget, slik jeg ser det, og selvsagt det mest kostbare, ble gratis kjernetid 20 timer i uken for alle barn mellom 3 og 5 år. Prislappen er på mellom 3 og 4 milliarder. Det er en lang liste med gode forslag for øvrig som alle nå blir invitert til å lese, og Psykologforeningen blir ganske sikkert høringsinstans. For meg betydde det mye at utvalget kunne enes om systematisk kartlegging på tre nivåer for å kunne få til tidlig innsats for barn med behov for spesiell støtte. Jeg synes også det er morsomt å tenke på at det kanskje er den første offentlige utredningen innenfor området pedagogikk hvor *hjernen* blir anerkjent som et viktig område for vekst og utvikling. I noen grad bidro jeg til det.

Før jeg sa ja til å sitte i utvalg, dette var mitt andre, hadde jeg lest den siste store biografien over Olof Palme. Det var veldig interessant å lese hvordan han i mange, store politiske spørsmål brukte dem til å komme fram til enighet og dermed viktig handling. Nå satt han selv heller ikke på gjerdet, han dukket gjerne opp på utvalgsmøtene, og ikke sjelden leverte han både 10 og 20 sider han hadde skrevet som innspill til utvalget, uten at de dermed var forpliktet av dem. Som oftest var de imidlertid så velskrevne og retningsgivende at man tok imot med takk. Dessverre dukket Stoltenberg aldri opp hos oss med håndskrevne notater. Det hadde gjort seg.

Apropos Palme, så fikk Brenna-utvalget under vårt Sverige-besøk møte barnepsykologen Lisbet Palme. Hun kunne berette fra kjøkkenbordet hjemme i Vällingby. Husbonden Olof hadde nemlig tatt vel imot hennes forslag om å hente Åse Gruda Skard til Sverige da hans regjering skulle skrive sin første, store retningsgivende utredning om barnehagepolitikken allerede på 60-tallet. På den måten kom de mange hestehoder foran. Og Åses svar var klart og tydelig: Et viktig utvalg sier man ikke nei til.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 47, nummer 11, 2010, side 1044-1045

TEKST

Magne Raundalen